

Ir ad acla e gita a Selva

Ir ad acla a Cuira: Brassar liongias tar la «Wisshütta» (© Walter Schmid, 2010)

Dapi l'onn 1854 fan ils uffants da las scolas da Cuira – ensemen cun lur magistraglia – mintga onn durant in di sulegliv la fin da matg l'uschenumnada «Maien-sässfahrt» davent da la citad a las differentas aclas dals conturns. Là passentan els uras legraivlas en la natira cun far gieus e cun in picnic sper ils fuclars. La saira vegnan las scholaras ed ils scholars spetgads da la populaziun e van – accompagnads da gruppas da musica – tras la citad veglia da Cuira. Mintga trais onns ha lieu in cortegi costumà, deditgà ad in tschert tema. Suenten in pled festiv e suenter avair chantà la chanzun tradiziunala dad ir ad acla vegnan ils uffants a savair ch'els han liber il proxim di.

Er a Puschlav datti ina tala tradiziun da primavaira. Ina bella dumengia da matg van las scholaras ed ils scholars refurmads, accompagnads da lur famiglias, a l'acla Selva sur il vitg. Questa excursiun dal cumin-baselgia ha lieu dapi ils onns 1840. En la baselgina da Selva datti in cult divin, al qual vegn er chantada la Chanzun da Selva. Alura vegn repartida la pulenta da farina da furmental cuschinada en ina gronda chaldera d'arom. Il suentermezdi è deditgà a gieus ed ad in program da divertiment. Cun il return cuminaivel al vitg finescha quest di da festa.

Localisaziun GR (Cuira, Puschlav)

Domenas Praticas socialas

Versiun 25 da matg 2012

Lebendige traditionen
traditions vivantes
tradizioni viventi
tradizuns vivas

La glista da las tradiziuns vivas en Svizra ha il scopo da sensibilisar il public per las praticas culturalas e lur intermediaziun. La Convenziun da l'UNESCO davart la preservaziun dal patrimoni cultural immaterial è la basa da questa glista elavurada ed actualisada en collavuraziun cun ils uffizis chantunals da cultura.

In project da:

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Departament federal da l'intern DFI
Uffizi federal da cultura UFC

Tut las scholaras e tut ils scholars sco er tut las scolarettas e tut ils scolarets da Cuira, tut en tut var 3'500 uffants, prendan part da la «Maiensässfahrt». Per l'organisaziun e per la realisaziun è responsabla la «cumissiuon d'acla». Ella sa scuntra il di avant e decida sin basa da las prognosas da l'aura, sch'ins duai ir ad acla il proxim di. La scola da la citad da Cuira collavura organisatoricamain cun la polizia da la citad, cun l'administraziun forestala, cun l'administraziun d'alp e cun ils manaschis tecnics.

La gita a Selva da Puschlav vegn organisada da la plaiv evangelica. Otganta fin tschient personas prendan part da questa occurrenza.

Excursiun da las scolas da la citad da Cuira

Ir ad acla la fin da matg u il cumenzament da zercladur è l'occurrenza la pli gronda da las scolas da la citad da Cuira. Tut las classas spassegian cun lur personas d'instrucziun sin las aclas vischinas e passentan là in di al-legher en la cuntrada muntagnarda.

La damaun a las 7.00 sa scuntran las scholaras ed ils scholars sin il Kornplatz e sin l'Arcas. Cun la musica da giuvenils a la testa chaminan tuts cuminaivlamain tras l'Obertor ed or da la citad. Ils pli pitschens ascendan fin al Mittenberg, ils scholars primars pli gronds fin a las aclas dal Pizokel (Nadig, Wisshütte, Känzeli, Füljan) ed il stgalim superiur fin a Juchs. Fin ditg en il suentermezdi sa diverteschon tuts cun far gieu sin ils prads, cun far picnic e cun brassar liongias al fieu avert.

Ir ad acla: cortegi e chanzun

Suenter lur return giu da las aclas vegnan ils uffants ed ils giuvenils, che han dà si a lur fatschas colur naira cun charvun, spetgads da la populaziun da Cuira per il cortegi. Quel cumenza a las 19.00 tar il Martinsplatz e maina tras la citad veglia fin a la Quaderwiese. Las scholaras ed ils scholars vegnan accompagnads da furmaziuns da musica instrumentala e populara. Mintga trais onns èn els costumads tenor in motto cuminaivel. Temas dal cortegi èn per exempel stads «Ditgas dal Grischun» 1977, «100 onns Viafier retica» 1986, «Usits en il Grischun» 1992, «Communicaziun» 2001, «Invenziuns e scuvertas dals umans» 2010.

Sin la Quaderwiese fa ina persuna d'instrucziun in pled e suenter chantan tuts la chanzun da la citad da Cuira «Was ist so schön wie unsere Stadt» e la chanzun dad ir ad acla «Stiller Berg, viel lieber Wald». A la fin vegni mintgamai proclamà ch'ils uffants hajan liber il proxim di («...und mora isch schulfrei»), quai ch'ils uffants replitgeschan cun in grond applaus e cun givels d'allegria.

L'ir ad acla è il punct culminant da l'onn da scola da tut ils uffants da Cuira. Igl è in eveniment che ha lieu mintga onn puspè e ch'ils uffants dividan la saira – al cortegi – cun la populaziun da la citad. Tar quels geniturs, tar quellas tatts e tar quels tats ch'èn creschids si a Cuira vegnan endament regurdientschas da l'agen temp da scola.

Gita a Selva da Puschlav cun in servetsch divin da muntogna e cun pulenta

Ina bella dumengia da matg van las scholaras ed ils scholars refurmads da Puschlav, accompagnads da lur famiglias, a l'acla Selva sur il vitg. L'ascensiun dura circa in'ura. Tar l'acla Macon spetga «La Vegia» (la veglia) ils uffants. La figura vestgida en lumpas pretenda dals uffants ch'els bitschian – sco salid e sco ina spezia da dazi da via – sia rassa lunga. A Selva tutgan ils confirmands il zain sin il tetg da la chaplutta. Durant il servetsch divin resuna er la Chanzun da Selva. Alura vegn repartida la «polenta in flur» da farina da furmental, da latg e da groma, ch'è vegnida cuschinada en ina gronda chaldera d'arom. Il suentermezdi è deditgà a gieu, al sport ed ad in program da divertiment cun sketches preparads da las scholaras e dals scholars. Cun il return cuminaivel giu vitg finescha quest di da festa.

L'istorgia da l'ir ad acla a Cuira

Gia durant il 17avel tschientaner gievan ils uffants da scola e lur magisters il cumenzament da la stad a l'uschenumnà «Rutengang» cun gieu e cun saut. Dapi il cumenzament dal 19avel tschientaner eran las aclas la destinaziun d'excursiuns da famiglia, ed en las chamonas devi occurrenzas da saut. Er cur ch'il gaud dal Pizokel è vegnì emplantà cun agid dals scholars, sa tratgevan ils giuvenils gugent en las chamonas da las aclas. Enturn l'onn 1835 è naschì a Cuira il giavisch da far ina festa da la giuventetgna. Quella ha gì lieu ils trais onns suandants en l'Au, è dentant ida a fin cun baraccas e cun pitgadas. L'onn 1853 ha il magister Schlegel proponì en ina conferenza da magisters da puspè organisar in festa da scola. Ils 12 da zercladur 1854 èn las scholaras ed ils scholars da Cuira e lur magisters ids – cun l'alva da la damaun – per in di vers la muntogna. L'ir ad acla è stà in success cumplain ed è daventà ina cumpo-nenta fixa da l'onn da scola da la citad da Cuira.

Resvegli baud la damaun tras la musica da cadets

A partir da l'onn 1876 èn la musica da la citad e la musica da cadets sa participadas al cortegi. La musica da cadets sunava er la damaun a las 5.00 per il resvegli. La partenza era in'ura pli tard. L'onn 1916 è l'act final vegnì transferì dal Nikolaiplatz e dal Kornplatz sin il Quaderplatz.

Il magister da musica Wilhelm Steiner ha cumponì l'onn 1912 la melodia per il gieu cun chant «Bergfahrt der Jugend» cun il text da Georg Luck. L'onn 1925 è naschida la chanzun dad ir ad acla «Stiller Berg, viel lieber Wald» da Martin Schmid (text) e da Wilhelm Steiner (melodia). Questa chanzun vegn chantada fin oz.

Dal vestgì da puschas da pign al costum

Ils emprims decennis da l'ir ad acla gievan ils uffants la saira tras la citad ornads cun flurs, cun cranzs, cun puschas da pign e cun roma. Cur ch'ils costumes èn vegnids en moda, èn la travestgida e las mascras vegnidas scumandadas. A partir da l'onn 1885 eran costumes «deschents» permiss. Cun il temp è resultada l'idea da sa travestgir en moda unitara sco classa, per exempel sco signuns, sco gimnasts u sco nanins. Durant ils onns 1930 èn ils costumes vegnids attribuids per l'emprima giada ad in tema e finanziads da firmas da Cuira. Suentar la Segunda Guerra mundiala ha già lieu mintga dus onns in cortegi tematic. Dapi l'onn 1974 vala per la costumaziun il turnus da trais onns.

L'alimentaziun è daventada pli simpla en cumparegliaziun cun pli baud: Ina giada vegniva la vaschella da cuschnar transportada en las chamonas d'acla, nua che las dunnas dals magisters preparavan menus sco veschlas, maluns, ris en latg u pulenta per ils scholars. Pli tard hai mo pli dà latg, cacau u té. Oz prenda mintgin cun sai ses agen picnic.

Festa da la scola refurmada a Puschlav

Er la gita da Puschlav po guardar enavos sin ina tradiziun pli lunga. L'onn 1825 èn vegnidas fundadas a Puschlav duas scolas separadas – ina per mintga confessiun. Famiglias bainstantas da la plaiv refurmada da Puschlav mettevàn a disposiziun en l'acla Selva lur prads sper la chaplutta per festivar là mintga onn ina festa da primavaira. Dapi l'onn 1840 èn documentadas las gitas da las scholaras e dals scholars refurmads a Selva. Il return en il vitg vegniva accompagnà pli tard d'ina musica instrumentala. Sin la plazza dal vitg tegneva il prer in pled ed ins chantava chanzuns. L'onn 1968 è la societad da musica locala ida per l'ultima giada a la testa dal cortegi. Dapi l'onn 1973 n'ha betg pli lieu in cortegi la saira, ma la gita a Selva viva vinavant. Suentar che las scolas separadas èn vegnidas fusiunadas l'onn 1969, ha la plaiv refurmada surpiglià l'organisaziun da la gita. Uschia è la gita a Selva sa midada da la festa da giuventetgna da la scola refurmada a l'excursiun ecclesiastica da famiglias bainvisa dad oz.

Ulteriuras infurmaziuns

Domenic Cantieni: Churer Maiensässfahrt 1854-2004. En: Bündner Jahrbuch 46. Cuira, 2004, p. 67 – 71

Heinrich Jecklin: Churer Maiensässfahrten. Cuira, 1984

Martin Schmid: Stiller Berg, viel lieber Wald. En: Historische Aufsätze. Cuira, 1969

Riccardo Tognina: Puschlaver Volksbräuche und Dorffeste. En: Terra Grischuna nr. 5. Cuira, 1965

Riccardo Tognina: Gita a Selva di Poschiavo. En: Das Jahr der Schweiz in Fest und Brauch. Turtitg, 1981

[Ir ad acla a Cuira](#)

Contact

Scola da la citad da Cuira
stadtschule@chur.ch